

Slovenski dom

Stev. 96

V Ljubljani, petek 26. aprila 1940

Leto V

Ugibanja o nemških vojnih pripravah na severu:

Napad na Švedsko, Litvo ali samo na Aalandske otoke?

Najvažnejše za Nemčijo je zdaj vprašanje o zagotovitvi preskrbe s švedskim železom

London, 26. aprila. o. Vse angleško časopisje danes spet obširno razpravlja o tem, kaj pomeni zbiranje nemške vojske v pristaniščih ob Baltičnem morju, zlasti v Memelu, Königsbergu, Stettinu in Lübecku. Nemški uradni krogi sicer zanikajo vse vesti o zbiranju vojske, toda iz Litve in s Švedske prihajajo neizpodbitna sporočila in podatki o nemških vojaških pripravah v teh predelih.

Angleški tisk domneva, da bi to zbiranje lahko služilo trem načrtom:

1. Napadu na Švedsko z južne in z vzhodne strani, ki bi pa bil zaradi švedske premoči na morju tvegan, ker bi Nemčija s svojo okrnjeno vojno mornarico ne mogla zadostiti varovati svojih prevozov.

2. Nemčija bi utegnila zasesti nekatere

predele Litve, s čimer bi pa tvegala, da pride v nasprotje s Sovjeti. Litvansko ozemlje, naj bi služilo Nemčiji za ureditev oporišč, s katerih bi nemška letala napadala Švedsko.

3. Najverjetneje pa je, da Nemčija pripravljala pohod proti Aalandskim otokom, ki obkrožujejo vhod v Botniški zaliv, na čigar gornjem koncu leži pristanišče Lulea, do katerega drži proga iz Kirune, središča švedskih železnih rudnikov. Ker imajo Angličani v oblasti Narvik in pomorsko pot za železo iz Narvika ob Norveški proti Nemčiji, švedsko železo pa je za Nemce v sedanji vojni odločilnega pomena, je to vprašanje kakor pa za sedba Norveške. Če bi Nemčija dobila v roke Aalandske otoke, bi njeno letalstvo od tod lahko obkroževalo severno Norveško in progo

od Kirune do Lulea. S tem bi Nemčija v boju za švedsko železo prehitela Angličane.

Toda vsi ti poskusi bi takoj rodili oborožen odgovor Švedske, kateri bi Anglija in Francija šli nemudoma na pomoč in bi iz Narvika lahko hitro zasedli rudniške predele okoli Kirune. Aalandski otoki, ki so pod finsko upravo, so važni tudi za Fince in se zdi, da bi se v obrambi tega otočja Švedom pridružila še Finska.

Glede Sovjetske Rusije trdijo angleški listi, da ji nemški napad na Švedsko ali na Aalandske otoke ne bi bil ravno pogodu, saj jo Nemčija z osvojitvami na severu vedno bolj zapira v majhen del Vzhodnega morja, iz katerega so si Sovjeti hoteli priboriti izhod s svojimi zasedbami na Finskem, Estonskem in Letonskem.

Prvi posvet med našim in sovjetskim zastopstvom v Moskvi

Moskva, 25. aprila. Včeraj zjutraj se je pripeljal v Moskvo jugoslovansko gospodarsko odposlanstvo z Miloradom Gorgijevićem, bivšim finančnim ministrom na čelu. Delegacija so na železniški postaji sprejeli uradni zastopniki ljudskega komisarjata za trgovino, sovjetske Narodne banke in tujesko-prometne organizacije »Inturist«.

Včeraj popoldne je bil pripravljani sestanek

med jugoslovansko in rusko delegacijo, ki ji stoji na čelu ljudski komisar za zunanjo trgovino Mikojaev. Na sestanku je bil določen postopek ter predmet pogajanj. Seje bodo vsak dan in bodo trajale štiri-najst dni ali tri tedne. Sodiijo, da bo po trgovinskem sporazumu, ki bo vseboval velike ugodnosti za Jugoslavijo, prišlo do upostavitve rednih diplomatskih zvez med obema državama.

Izjava našega trgovinskega ministra ob uradnem obisku v Budimpešti

Politično in gospodarsko sodelovanje med Jugoslavijo in Madžarsko je nujno potrebno

Budimpešta, 26. aprila. Uradno poročajo: Jugoslovanski trgovinski minister dr. Andres je v sprejemni gospe in visokih uradnikov ministrstva prispejal včeraj v Budimpešto na obisk velesejma. Na postaji je gosta sprejel madžarski trgovinski minister Varga z drugimi odličnimi osebnostmi.

Minister Andres je dal izjavo predsedniku madžarske poročnevalske agencije, poudarjajoč potrebo po čim tesnejšem sodelovanju med Madžarsko in Jugoslavijo. Zaradi težav, ki nastajajo na gospodarskem področju in zaradi mednarodnega političnega položaja je potrebno, da nevtalne države

ve ojačijo svoje sodelovanje. Madžarsko-jugoslovansko zблиžanje je potrebno ne samo zaradi splošnih razlogov, temveč tudi za varstvo gospodarskih koristi. Gospodarsko sodelovanje bo tvorilo trden temelj za razvoj gospodarskih odnosov med obema državama. Mednarodni velesejem v Budimpešti bo gotovo pomagal k poživljenju medsebojne izmenjave, razvoju poslovnih zvez in prijateljstva med obema državama.

Minister dr. Andres je bil včeraj sprejet pri državnem upravitelju Horthyju, ki mu je izročil visoko odlikovanje.

Bojevit govor bivšega angleškega mornariškega ministra o angleških vojnih ciljih

Treba je do kraja uničiti vojno silo nemškega naroda!

London, 26. aprila. m. Bivši angleški mornariški minister Duff Cooper je dal časnikarjem naslednjo izjavo:

Smatram za nujno, da je treba do temelja uničiti nemško vojsko, letalstvo in mornarico in treba je tudi poskrbeti, da Nemčija v bodoče ne bo nikdar več razpolagala z orožjem. Ne mislim se zavzemati za vojno, v kateri bi bilo treba nemški narod izkoreniniti. Pač pa je treba nadaljevati vojno za popolno uničenje nemškega letalstva, mornarice in vojske. Mi se moramo bojovati in ne smemo upoštevati izgovorov, da je za vse sedanje zločine odgovorna zgolj nemška vlada. Nemčija je ta izgovor mnogo-krat že uporabila in ga etalno izrablja. Če narod ne bi bil za vlado, ne bi mogla vlada storiti tega, kar je zagrešila. Nočemo uničiti Nemcev in jim vzeti neodvisnosti, toda ne smemo dopustiti, da bi Nemci Evropo spet pogrnali v vojno. Saj je doslej Nemčija sprožila tri vojne v Evropi in je vselej pogrnala večino narodov v vojni ogenj. Uničiti je treba nemške vojne stroje namesto iztrebiti nemškega naroda.

Da. To geslo moramo uvesti v vojne cilje, ker prej ne bo miru, dokler tega zlega stroja ne bomo uničili. Evropa prej ne bo varna, dokler Nemčija ne bo mirna in krotka. Mi vojne ne jemljemo dovolj resno. Zmerom pravimo, da se ne bojujemo proti nemškemu narodu. Toda s temi govoricami samo slabimo odpornost in napadalo moč našega naroda. Ko bo nemški vojni stroj uničen, bomo drugače ravnali z Nemčijo. Geslo mora biti: Nemčija naj živi v blagostanju, a mora biti brez moči.

Nemški narod mora biti bogat in mora imeti dovolj masla. Potem bo zadovoljen in se ne bo vojskoval. Treba je Nemčijo razdeliti na male države. Rajši pa bi videli, da bi Nemci to sami storili, kakor pa da bi jim to diktirali mi.

Upam, da se bo po tej vojni uredila neke vrste evropska zvezna država. Ne bo pa dobro, če se bodo zavezniški razorožili prej kakor pa bo ustanovljena nekaka vrsta zvezna policija in bo začela svojo oblast tudi izvajati. To se pa po mojem pričanju ne bo zgodilo prej, kakor v 40 do 50 letih, česar pa mi ne bomo več doživeli.

Angleške vesti o vojnem položaju na Norveškem

Nemške čete pri Narviku obkoljene

London, 25. aprila. Reuter. Po najnovejših poročilih s poklicnega vojaškega mesta v Londonu britansko-norveške čete postopno zadržujejo obroč Narvika, čeprav ni nobenih cest. Kljub hudemu mrazu se zavezniške čete čedalje bolj bližajo mestu.

London, 26. aprila. o. Današnja poročila govore o hudih bojih severno od Hamar-Elverum pri Rørosu. Najnovejša poročila vedo povedati, da so bile nemške čete prisiljene na umik iz Rørosa, katerega so zavzele angleške in norveške čete. S tem so si Angličani in Norvežani svoj položaj izboljšali. Pri Lillehammerju so se Angličani in Norvežani prostovoljno umaknili in so pustili, da premočne nemške čete vkorakajo v mesto.

London, 26. aprila. Reuter: Angleško vojno ministrstvo je izdalo sporočilo, v katerem pravi, da se vesti, da bi bile angleške čete na Norveškem razbite in prisiljene k umiku, nanašajo najbrž na dogodek, o katerem je bilo govora v prejšnjih sporočilih. Dejstva so naslednja: Sprednji oddelki večjih enot so prodirali od Trondhjemu proti Namsosu. Nemci, ki so po morju pripeljali ojačanja, so v Trondhjemljordu ogrozili naše sprednje

čete tako, da je bila nevarnost, da bi bili ti oddelki odrezani od svoje matice. Zaradi tega so se umaknili, toda sovražnik jih ni preganjal, kar sledi tudi iz tega, da se je začel utrjevati na vrhovih okoli fjorda. Naše čete so imele enaki izgub.

Severno od Narvika so bili manjši spopadi. Norveški smučarski oddelki so pokazali pri tem veliko aktivnost. Odločilni napad zaveznikov na sam Narvik se pričakuje takoj, ko bodo vremenske razmere to dopustile.

Položaj na Norveškem je v glavnem tale: Na severnem delu glavnega bojišča Nemci še nadalje obupno poskušajo zaustaviti zavezniško prodiranje proti Trondhjemu. V tem oziru so se vsi nemški napori končali z neuspehom. Zavezniške čete drže še naprej močne položaje 19 km severno od Sten-jera. Boj na tem odseku že popušta, ker se Nemcem ni posrečilo prebiti zavezniškega obroča, ki se vedno bolj zapira okoli Trondhjemu. Trdijo, da je nemško topništvo popolnoma uničilo Inskjer, tako da je ostalo 6000 prebivalcev brez strehe. Na južnem delu glavnega bojišča poskušajo Nemci še nadalje prodirati proti severu v treh raznih smerih. Njihova srednja kolona je prispela do Ko-

Vesti z našega dvora

Belgrad, 26. aprila. m. Včeraj je bila v dvorni kapeli na Dedinju ob pol 12 služba božja, katere sta se udeležila tudi kralj Peter II. in knez namestnik Pavle. Kralj Peter in knez Pavle sta sprejela sv. obhajilo.

Francoski uspehi v Skagerraku

London, 26. aprila. o. Francosko vojno poročilo poroča o svojih uspehih v Skagerraku. Francoske torpedovke so včeraj potopile dve nemški patrolni ladji in eno podmornico (750 ton). Francoska letala, ki so v Skagerraku iskala nemške transporte, so naletela na en torpedni čoln in ga potopila z bombami.

Nekaj novih notranjih ukrepov v Nemčiji

Državni delovni minister je določil vsoto 9 milijonov mark, ki naj bi se uporabili za popravilo stanovanjskih hiš in stanovanj v obmejnih krajih. Iz te vsote podeljuje država doklade do 50 odstotkov. Prošnjo je treba pred začetkom dela vložiti pri deželni vladi. Popravila morajo biti končana do konca tega leta. Razume se, da pridejo za tovrstno podporo predvsem v poštev politično neoporečni prosilci.

Minister za verstvo je izdal smernice za cerkveni davek v l. 1940. V teh navodilih svetuje, naj tudi cerkev česu primerno pomenostavi svojo upravo in da naj štedi, kolikor je le mogoče. V smislu teh predpisov je tudi vnaprej potrebno državno privolenje za vse cerkvene davčne predpise. Letočano naglašati minister, da močna decentralizacija v cerkveni davčni upravi nalaga cerkvenim prestojnikom posebno odgovornost, in da si pridržuje pravico, da se preprča o pravilnem poslovanju cerkvenih uradov.

V letu 1941 se bo pobiral zemljiški davek po novem zakonu. Davčni predpisi se bodo izvršili na podlagi cenitve 1. januarja 1940.

Nov odlok predpisuje oddajo vsega odvignega voska, s katerim razpolagajo čebelarji.

Vsem večjim kmetijam je bilo zapovedano, da morajo pri pomladni posevki vsejati tudi gotovo količino lanu. Površino posevka, predvidenega za lan, določijo same oblasti. Izgleda pa, da bo primanjkovalo za to potrebno semenje.

Banjaluka, 25. aprila. j. V obrambi svojega očeta je ubil 40 let starega posestnika mali Semso Ibrahimbegovič. K njegovemu očetu je prišel posestnik Branko Jojić in zahteval, naj mu proda liter žganja. Ibrahimbegovič mu ga ni hotel dati, nakar je začel Jojić psovati in kričati. Slednjiji je pograbil za kol in podrl z enim udarcem Ibrahimbegoviča. Tedaj pa je mali Semso odprl svoj otroški nožič in kot zver planil na Jojiča. Zadrml mu je rezilce globoko v prsa, da se je pijani Jojić zgrudil. Kmalu nato je umrl. Raztelesba je pokazala, da je Jojić umrl zaradi izliva krvi v prsni koš.

Za brate in sestre v Kočevju

Zdrava narodna zavest naj se kaže v dejanju in ne samo v besedi. Zato bo vsak zaveden Slovenec in Jugoslovanc na Vnebohod 2. maja žrtvoval, kolikor zmora, za kočevske Slovence!

Nemška poročila o letalskih bojih na severu

Berlin, 26. apr. DNB. Včeraj so nemške zračne sile izvedle uspešen napad na Norveškem. Dve angleški prevoznici ladji so zadele težke bombe. Neka angleška ladja za lovljenje min, ki se je nahajala pred zahodno norveško obalo, je bila po-

banta, ki leži kakih 50 km severno od Elveruma.

Druga nemška kolona, ki je prodirala vzhodno od srednje kolone, je naletela na močan norveški odpor pri Ozenu, ki leži 40 km severovzhodno od Elveruma. Nemška kolona na levem krilu pa je morala stopiti v srdit boj z zavezniškimi četami, ki zavzemajo odlične položaje, ki obkrožujejo doline, ki vodijo proti Oslu. Zavezniški dobivajo stalno ojačenja iz pokrajine Dombas. Zavezniški države železniško križišče Støren južno od Trondhjemu. Na severnem bojišču pri Narviku ovira močan snežen vihar operacije.

Vesti 26. aprila

Na včerajšnji seji italijanske zbornice, je imel znani poslanec Giunta bojevit govor, v katerem je dejal, da se bo vojna razširila ter se spremenila v splošen boj zatiranih narodov proti izžemalcem. Italijanski narod mora biti zaradi tega vsak trenutek pripravljen, da izpolni voljo svojega voditelja. Podobno piše tudi italijanski tisk.

Nemčija in Italija sta edini veselili, ki zблиžanja med Sovjeti in Jugoslavijo ne razlagata napadno in vesta, da bo Jugoslavija svoje nove odnose s Rusijo skušala spraviti v sklad s svojim razmerjem do Italije in Nemčije, trdi italijanski tisk.

Pet bolgarskih opozicijskih poslancev je predsedniku vlade postavilo vprašanje, kaj misli Bolgarija ukreniti proti propagandi tujih agentov, ki vedno bolj ogrožajo bolgarsko nevtalnost.

Napasti Švedsko z morja bi bilo za Nemce nevarno, zakaj švedska vojna mornarica je danes znatno močnejša od nemške, razen tega je pa tudi švedska obrežna obramba in protiletalsko topništvo na višku, pišejo angleški listi, ko razpravljajo o možnosti nemškega napada na Švedsko.

Orkester Berlinske filharmonije bo v maju priredil koncert po prestolnicah južnovzhodnih ter balkanskih držav, med drugim tudi v Belgradu in Zagrebu.

Pri zadnjih bojih na Norveškem so Angličani med drugimi ujeli tudi nemškega kapitana Scharfa, bivšega poveljnika velike ladje »Evropa«, ki je bil svoje čase zapleten v veliko vohunsko zadevščino, katero so odkrili Amerikanci.

Ameriška vlada je sklenila omejiti izvoz vsega takega blaga v Rusijo, ki bi lahko koristilo Nemcem.

Nemške oblasti v Oslu so strogo zastražile tamošnje letališče, menda zaradi tega, da ne bi bilo mogoče ugotoviti škode, ki jo je naredil angleški letalski napad.

Nemško poslanstvo v Litvi odločno zavrača vesti, da se zbirajo številne nemške čete v Memelu ob nemško-litvanski meji.

Italijanski prosvetni minister Pavolini je včeraj imel obsežen govor, v katerem je branil italijanski tisk pred očitki, da so njegova poročila v sedanjih spopadih pristranska ter samo Nemčiji naklonjena.

Nemško vojno poveljstvo je izdalo uradno poročilo, v katerem trdi, da so angleški letalci bombardirali nezavarovana nemška mesta ter grozi s podobnim bombardiranjem Angležem. Angležem te vesti zavračajo in pravijo, da so samo preteza za začetek brezobzirnega letalskega udejstvovanja proti Angliji, kakor so ga Nemci napovedali med drugim v propagandnem filmu o strahotah letalske vojne na Poljskem.

Belgijska vlada je včeraj iz ničevih razlogov morala odstopiti. Kaže, da politiki v demokratičnih državah ob najnevarnejših trenutkih nimajo drugega posla, kakor da se gredo parlamentarne spletke.

Duh Srbov in Bolgarov je junaški. Napad na jugoslovansko ali bolgarsko nevtalnost bo takoj rodil odpor. Jugoslavija in Bolgarija morata v sedanjih časih korakati skupno, piše poluradni bolgarski list »Dnes«.

Angleško-francoska komisija za nakupe v Ameriki je zadnje dni podpisala pogodbe za dobavo letal in motorjev v znesku 10 milijard din. Švedski listi poročajo, da so Nemci takoj po izkrcanju v Narviku ustrelili angleškega konzula v tem mestu.

V pomorskih bitkah pri Narviku je bilo potopljenih 25 vojnih in trgovskih ladij, po večini nemških, pripovedujejo mornarji s holandskega parnika »Berliser«, ki je bil med bitkami v Narviku.

Sviciarska radijska postaja v Baslu je snoči v vester iz Nemčije poročala tudi o obsežnih aretacijah, ki jih je politična policija izvedla v nemški vojski. Po tej vesti je bilo aretiranih veliko višjih častnikov, ker so obsodili nastop na Norveškem kot neumesten in nevaren. Več častnikov je po teh poročilih bilo takoj ustreljenih, med njimi šest v Gradcu.

Argentinska vlada je poostriala nadzorstvo nad delovanjem italijanskih organizacij v državi.

Romunska vlada je dala amnestijo vsem članom bivše Železne garde ter drugim političnim kaznjencem, ki so bili konfinirani po raznih krajih države.

Sovjetska Rusija hoče imeti dobre odnose z vsem svetom, zlasti pa s svojimi sosedi na jugu. Prvo njeno načelo pa je — ne zaplesti se v vojno. Tako je govoril 21. aprila predsednik zunanje-političnega odbora ruske komunistične stranke Ždanov.

Predsednik Francoske vlade Paul Reynaud je včeraj govoril v zunanje-političnem odboru poslanske zbornice, o korakih, glede katerih so razpravljali na zadnji seji zavezniškega vojnege sveta v Parizu. Razložil je odboru razmerje Francije do vseh evropskih držav, zlasti do Italije. S to in Španijo bi se Francija bila pripravljena pogajati za sklenitev posebne sredozemske zveze.

Nemške letalske sile so sodelovale z nemškimi kopenskimi četami, zlasti pri Trondhjemu. Andalsnesu in severno od Osla. Letala so bombardirala v glavnem prometne zveze med posameznimi sovravnimi enotami, kakor tudi med ozadjem in četami. Železniške zveze od Aandalsnesa do Dombasa in od Alvala do Atnala so zbite na več krajih. Prav tako je uničenih več železniških postaj, kakor tudi en vlak. Pri bombardiranju sovravnih kolon med marširanjem se je ugotovilo, da so pretrpele težke izgube. Pri Bergenu so Nemci razbili železniško progo, ki se odcepi vzhodno od Fosa.

Ljubljana od včera do danes

Dan svetega Marka je bil oblačen; že jutraj je bilo temno in živo in čeprav se je tja do enajste dopoldanske ure pomaloma svetilo, se ni moglo uprisoliti. Natančno opoldne so se od juga naglo pripodili težki oblaki in že se je vilo iz njih. Debele kaplje so udarjale na tla in ljudje, ki so hiteli iz službe na kosilo, so morali urno pobrati pete, da jih ne bi zmočilo. Ta preplah pa ni trajal dolgo, pičli deset minut je šlo, pa je spet prenehalo. Dobro uro pozneje je znova začelo in je padal droban, rahel spomladanski dež, čigar vsaka kaplja na njivi zaleže. Pozneje je ponehalo, in proti večeru je že sijalo sonce. Ko se je znočilo, je bilo sprva nebo skoraj že čisto oblačno, le na obzorjih so se še držali pregubani, grdo razcefrani oblaki, kakor bi oprezovali in čakali ugodne prilike za nov nastop. Ponoči se je potem spet nadomada zlozločilo in davi smo se prebudili v deževnem, pustem jutru. Nebo je svetlovalo, zalito, ena sama oblačna odeja ga pokriva čez in čez. Zdi se, da smo se zdaj dejansko znašli v tisti deževni dobi, brez katere pri nas ne more miniti nobena pomlad. Če bo deževno vreme poskušalo dohiteti zamujamo, potem se lahko pripravimo, da bomo dobili pust maj in nemara da se bo deževje zavleklo še tja v junij.

Neverjetno naglo je zadnje dni ozelenelo drevje. Zlasti divjim kostanjem po ljubljanskih drevoredih se mudi. Nekateri poganjajo celo že tiste lepe cvetne grozde, drugi pa dobivajo tudi že tolikšne liste, da bodo nad pota, ob katerih raste, že vsak čas razpeli goste, zelene strehe, od katere prihaja prijeten, dišeč hlad. Hrib in dol sta se že odela v zeleno in se okrasila s cvetjem. Vsak dan je več plitjega petja. Lep čas je pomlad.

Osnutki za „Slovenski dom“ so razstavljeni

Za veliki, reprezentativni dom slovenske prosvete, ki je dobil lepo ime »Slovenski dom«, je med domačimi in hrvaškimi arhitekti vladalo veliko zanimanje, kar priča močna udeležba pri natečaju za najboljši osnutek. O izidu tega natečaja in o nagradah smo v našem listu že poročali. Zdaj pa je bila v Akademskem domu na Miklošičevi cesti št. 5 odprta tudi razstava vseh osemnajstih osnutkov. Razstavo si lahko ogleda vsak, in sicer med osmo uro jutraj in šesto zvečer. Osnutki so kaj zanimivi in dajejo sami laskavo priznanje o sposobnosti naših arhitektov.

V dvorani ima vsak osnutek svojo mizo. Po sredi sta razstavljeni osmeri nagradni osnutki, ob straneh pa nenagradjeni. Iz osnutkov se razvidi, koliko truda in koliko napora ter dela ima arhitekt, preden izdela takle osnutek. To ti mora biti res zamudno in težavno delo!

Naloga, ki so jo morali opraviti, prav gotovo ni bila lahka, saj so se prvič morali ravnati po regulacijskih navodilih, ki jih je bila dala mestna občina ljubljanska, drugi pa tudi po kaj obsežnem gradbenem programu, ki ga je bilo razpisalo razpisnišče natečaja. »Slovenski dom« naj bi bil namreč skupni dom za centralne najrazličnejših slovenskih katoliških organizacij. Razen teh naj bi bile v njem vse potrebne naprave in dvorane ljubljanskega radija, oddajnega studia (Radio Ljubljana). Dom naj bi dalje imel nekaj lokalov za odjajo, bil pa naj bi tudi spomenik velikemu slovenskemu prvoboritelju dr. Janezu Evangelistu Kreku.

V podrobnejši razdelitvi prostorov je gradbeni načrt določal v kleti banovinsko vinski klet, kjer bi prodajali pristna vina banovinskih šol. Hkrati naj bi bila tam tudi majhna pivnica, ki bi postregla tudi z miznim prizgikom. V domu bi morala dobiti prostore gospodinska šola z veliko kuhinjo, ki bi bila sposobna kuhati za številne tečajnike, ki bi bili nastanjeni v domu. Oddajni prostori za Radio Ljubljana zahtevajo tri studije, med njimi veliko koncertno dvorano, dalje vse upravne prostore za Radio Ljubljano, vse številne manjše prostore za namestitve tehničnih naprav. V domu ne sme niti manjkati velika javna predavalnica z 200 sedeži in 50 stojišči. Svoje prostore dobi tudi Ljudska knjižnica, ki bo dobila še posebno čitalnico. Precej podrobneje dela so zahtevale razvrstitev pisarn posameznih organizacij, poleg tega pa je bilo treba še med vse te najrazličnejše panoge stisniti še stanovanje za upravitelja in za hišnika. S tem seveda program še ni bil izčrpan, ampak so arhitekti morali urediti še obsežne šolske prostore za 50 tečajnikov in še večje spalnice za 100 tečajnikov. Za voditelje FO je bila namenjena velika telovadnica in soba za gimnastične vaje. Razumljivo je, da tako velika stavba, v kateri bo vedno toliko različnih tečajnikov, ne more biti brez kapele in pa zakristije, za katero so morali arhitekti tudi še najti primerno lego.

Prvi trije osnutki so se natančno držali gradbenega programa. Zazidali so vse stavbišče do višine prvega nadstropja. Načrti dalje določajo v Kolodvorski ulici še pet nadstropij visok trakt, v Tavčarjevi ulici pa trakt, ki bo visok tri nadstropja. Prvi trije nagradni osnutki skušajo čim bolj rešiti vprašanje reprezentativne veže, v katero so tudi postavili spomenik dr. Janezu Evangelistu Kreku. Prvi nagradni načrt ima tudi v kletih, v

priliku in v prvem nadstropju dobro razsvetljavo in ventilacijo za stranske prostore, drugi in tretji pa operirata z umetno razsvetljavo in prav tako ventilacijo. Vsi trije prvi nagradni so kaj dobro tudi razdelili posamezne skupine prostorov ter organizirali gladko potekanje prometa. Dobre zamisli razodevajo seveda tudi drugi zasnutki, vendar pa so se ti že v manjši ali večji meri oddaljili od programa, ki jim je bil zahtevan.

Razstava osnutkov za »Slovenski dom« je izredno zanimiva, kar kaže tudi velik obisk, ki ga je deležna. Odprta bo le še danes in jutri, v soboto. Kogar zanima, naj na vsak način izkoristi priliko in si jo ogleda.

„Rdečih“ včera je že ni bilo več na izpregled

Včeraj opoldne je marsikakega ljubljanača na spet že kar avtomatično zaneslo proti univerzi, da bi videl, če imajo naši akademiki spet kakšen opravček s komunisti. »Rdečice« pa so dva dni zapored doživeli na univerzi drugače za drugim dva tako sramotna in uničujoča poraza, da bodo zdaj še lep čas lovili sapo. Hudo jih je poparilo dejstvo, da se je zavedna akademska mladina kar spontano strnila proti njihovim razdiralnim nakanam in poskusom v enotno, mogočno fronto in z odločnostjo ter ogorčenostjo povedala, da njihovih mahinacij ne bo trpela in da jim je na univerzi za vselej odklenalo. Včeraj opoldne so se komunisti kar lepo poskrili, nikogar ni bilo na spregled. Pod balkonom so se že pred poldnem zbrali zavodni akademiki, da bi na ta način že vnaprej onemogočili komunistom kakršno koli »novo demonstracijo«. Komunistov ni bilo od nikoder in zavodni akademiki, ki so stražili univerzo, so se nato med prepevanjem patriotičnih pesmi razšli.

Iz sodne in policijske kronike

Razne malenkosti pred malim senatom - Šleparski trgovski potnik, ki je izrabljaj mednarodni položaj

Ljubljana, 26. aprila.

Pred kazenskim sodnikom na okrožnem sodišču se je dan razvijalo samo malenkostne afele. Vrste se mali tatovi, tulintam se sodnikom predstavi tudi kak starejši vilmilski tip, v dvorani št. 79 prihajajo prav pogosto »karambolisti«. Po dolgem času je bila na dnevnem redu tudi kriva prisega.

Pred mali kazenski senat je stopila v Zagrebu stanujoča ženska Kristina, že prav priletna ženska. Pred okrajnim sodiščem v Radovljici je lani dne 25. junija, ko je bila na »letovanju« na Gorenjskem, pod prisego potrdila, da šivalni stroj, ki ga je bila kupila pri zagrebški tržnici Singer za 4500 din, ni bila zastavila svojemu prijatelju, marveč ga je niemu le posodila. Prijatelj jo je pustil na cedilu. Sedaj je pred sodniki izjavila, da je Kristina res niemu stroj zastavila, ne pa posodila. Zaradi zločina krive prisige je bila Kristina včeraj obsojena na 3 mesece strogega zapor, pogojno za 1 leto, ker doslej še ni bila kaznovana.

Krojaški pomočnik Viljem Kodolja, ki je dne 28. maja 1905 zagledal luč sveta v Oberhausnu na Nemškem in ki je pristojen v občino Laško, je star nepridiprav, prevečen uzmovlj, ki posebno rad sega po zimskih suknjah in oblekah. Je brez premoženja, brez stalnega bivališča in brez stalne zaposlitve. Klati se okrog in stika za tujim blagom. Maksu Urbančiču je letos 18. marca odnesel lepo zimsko suknjo, denarnico s 460 din gotovine in razne listine. Urbančič je trpel do 1560 din škode. Kodolja so kmalu prišli in zaprli. Pred sodniki malega senata je krojaček Kodolja vse priznal. Proces je bil kratek. Sodba tudi kratka: 1 leto robnije!

Ze dostikrat smo svarili podeželske ljudi, naj nikaner ne kupujejo vojaških stvari. Za nakup eraričnega blaga so določene strožje kazni. Pred kazenskim sodnikom-podincem na okrožnem sodišču je bilo že več oseb obsojenih na večje ali manjše zaporne kazni, ker so od raznih vojakov kupovali bluže, hlače, plašče, šotore, tudi oves in bencin. Samski hlapec France Sinkovec je meseca februarja lani kupil od neznanega vojaka v Goreni vasi (Poljanska dolina) vojaško odejo za par kovačev. Zaradi prestopa zoper obstoj države in njeno ustavno ureditev po § 122 k. z. je bil Sinkovec obsojen na 300 din denarne kazni, pogojno za 1 leto, ker doslej še ni bil kaznovan.

Ferdo Kocuvan je star 32 let, doma je iz Šoštanj. Zadrževal se je dolgo časa v Zagrebu. Zadnje mesece je potoval po lepi Sloveniji. Obredel je vse kraje po Dolenjskem in Štajerskem. Izdajal se je za trgovskega potnika velike angleške tovarne sukna »Anglo-Shotish« Textile. S seboj je nosil tudi vzorce raznega manufakturnega blaga. Obiskoval je v prvi vrsti dobre in solidne krojaške mojstre, ki jim je znal prav lepo in tako izbrano govoriti, kakor da bi ročice sadil. Prav zanimivo so opisali orožniki njegovo zunanost. Tako-le: »Je visoke postave. Oblečen v sivo, sportno suknjo s črtami, temno obleko, rjave čevlje z

Letošnja gradbena sezona v Mariboru ne obeta mnogo

O letošnji gradbeni sezoni se je v Mariboru govorilo že vso zimo ter so se obetale razne velike zgradbe. Sedaj pa, ko se je ta sezona pričela, pa še ni o velikih gradnjah nobenega sledu. Nasproti no zdi se tudi letos, da ne bomo dobili v Mariboru nobene pomembnejše zasebne stanovanjske zgradbe. Zaenkrat so vložena pri mestnem gradbenem uradu prošnje za gradnjo samih enonadstropnih in visokopriključnih hiš in vil na periferiji mesta. Največ teh hiš se bo gradilo spet na občinskih parcelah na bivšem Rosenbergovem posestvu v Magdalenskem predmestju, precej pa se bo začelo letos zidati tudi na parcelah, ki jih prodaja banovina na Pristavi. Obetata se letos še vedno dve veliki zgradbi — zidanje Hutterjevega stanovanjskega bloka med Prešernovo, Maistrovo, Ciril-Metodovo in Razlagovo ulico ter zidanje velike stanovanjske in trgovske palače Vzemne zavarovalnice na Glavnem trgu poleg mostu. Vendar pa niso še načrti niti za eno, niti za drugo stavbo gotovi in se šele sedaj vršijo na ljubljanski univerzi statistični računi za nosilnost terena.

Tudi se je že sedaj pokazalo, da ima Maribor dovolj velikih, štiri in večetnih stanovanj. Trdka Herman Wögerer, ki je pred nekaj leti zgradila ob Maistrovi in Prešernovi ulici velik stanovanjski blok s samimi takimi stanovanji, je namreč zaprosila za dovoljenje, da sme štirisojna stanovanja v tretjem in četrtem nadstropju pregraditi v dvosobna stanovanja in v sobe za samce. Zlasti stanovanj za samce v Mariboru zelo pramačuje ter je po njih veliko povpraševanje.

V prilog živahniji pozni gradbeni sezoni govorijo tudi prošnje za parcelacijo stavbišč v mestu. Tako je stavbenik Kiffmann dobil dovoljenje, da parcelira svoje zemljišče med Tycalsko in Valvarzovo ulico, posestnik Adolf Zuzzi pa bo parceliral svoje zemljišče ob Oreški ulici.

Drobne novice

Zagreb, 26. aprila. i. Hrvaško časopisje stalno poudarja, da občinske volitve na Hrvaškem nimajo političnega značaja in da nikakor niso prilika, ob kateri bi se mogle pomeriti moči vseh hrvaških strank. Listi poudarjajo, da je na Hrvaškem razpoloženje ljudstva znano in da drugih strank skoro ni ali pa so tako šibke, da ne morejo samostojno nastopiti. Hrvatje hočejo le narediti red na občinah in dobiti v občinske svete ljudi, ki bodo znali delati za ljudske koristi. Nasprotno pa skušajo beigrski časopisi razlagati občinske volitve kot sredstvo, ki naj bi ojačalo Hrvaško kmečko stranko, ki da je baje izgubila med ljudstvom precej opore. »Hrvatski dnevnik« tako nazirane odločno pobija in pravi, da iščejo srbski listi ugank tam, kjer jih ni. Enako razlagajo volitve listi samostojno demokratske stranke. Službeno glasilo HSS »Seljaški dom« pravi prav tako, zraven pa v poudarek pristavlja, da bo treba poskrbeti, da bodo prišli na vodilna mesta v občinah ljudje, ki so se izurili pri podružnicah Gospodarske sloge v delu za skupne koristi.

Sarajevo, 25. aprila. i. Vodičelj hrvaško usmerjenega krila muslimanov prof. Hakija Hadžić je pred kratkim obiskal ministra dr. Kulenovića in imel z njim dolg razgovor. Hakija Hadžić je o vsebini razgovora pripovedoval na sestanku svojih pristavev in poudaril, da se minister dr. Kulenović čuti Hrvata in da je ostal prištev bosanske avtonomije, vendar pa dopušča pri vsem tem nekatere spremembe v mejah. Hadžić trdi, da je znal dr. Kulenović vedno nadkrijevati nekatere svoje preveč stremuške prijatelje v jugoslovanski muslimanski organizaciji. Hadžić je ponudil Kulenoviću svoje zavezništvo pod pogojem, da se muslimanska politična organizacija vrne na avtonomistični program dr. Mačka. Dr. Kulenović pa je vztrajal pri članstvu v JRZ in branil stranko z gotovimi razlogi. Prof. Hadžić pa je mnenja, da je treba bosanskim muslimanom sodelovati s tisto stranko, ki je bila vedno strogo avtonomistična. Končno je rekel Hadžić, da je ostalo njegovo stališče do JRZ nespremenljivo.

Zagreb, 25. aprila. j. Banske oblast je potrdila pravila Madžarske kulturne zajednice za ozemlje banovine Hrvatske. Po pravilih se bo madžarska kulturna organizacija bavila zgolj s kulturnim delom, nikakor pa ne s politiko. Podpredsednik HSS inž. Košutić je podal zastopniku madžarskega lista izjavo, v kateri pozdravlja organiziranje Madžarov na hrvaškem ozemlju, katerih je gotovo več kot deset tisoč. Poudaril je, da Hrvatje nimajo nič proti kulturnemu udeleževanju Madžarov, pač pa jim nasprotno žele, da bi se kulturno dvignili in sodelovali s hrvaškimi kmečkimi gibanjem in korist vsega kmetstva. Košutić je tudi rekel, da na Hrvaškem nimajo namena izrabljati madžarske manjšine na borb proti drugim, kakor so to delali v prejšnji diktatorski režimi, ki so tirali manjšine v borbo proti hrvaškemu narodu. Končno je izrazil željo, da bi se na podoben osnovi organizirali tudi Madžari v ostalih delih države.

Drobne iz Kranja

Po pomoti tepeni. Štirje ugledni kranjski meščani so se podali zvečer v neko gostilno v bližini Kranja. Ko so se pozno ponoči vrčali domov, so v svoji dobri volji pričeli vriskati in klicati na korajžo. V zasedi so čakali ob poti neki fantje, ki so pričakovali svoje nasprotnike. Ko pa so slišali to vriskanje in klicanje na korajžo, so planili iz zasede in temeljito pretepili kranjske meščane s koli. Ko so opravili svoje delo, so šele spoznali, da so se zmotili. Napadalcu bodo prejeli zasluženo kazen.

Brezobzirno vedenje. Kolesarju iz okolice Kranja se je primeril nenavaden dogodek. Ko se je peljal domov, je na cesti v bližini Kranja prehitel nekega fanta. Fant je ustavil kolesarja in se je hotel na vsak način peljati zadaj na kolesu. Nasilnež je bil tako predrzen, da je res stopil na kolo in kolo poskodoval.

Tovorni avtomobili iz Slovenije ne smejo več na Hrvaško

Maribor, 25. aprila.

Slovenskih prevoznikov s tovornimi avtomobili se je polastilo veliko razburjenje zaradi nepojmljivega dogodka, katerega so nekateri prevozniki doživeli včeraj pri Zagrebu. Na cesti so jih ustavili orožniki in policisti ter so jim prepovedali vstop v Zagreb. Dejali so jim, da je Hrvaška banovina prepovedala prevoze s tovornimi avtomobili iz Slovenije na Hrvaško. Nekateri mariborski prevozniki, ki so bili namenjeni v Zagreb, so morali svoje blago izločiti z vozil na zagrebški periferiji. Celo pivovarniški avtomobil Unionske tovarne, ki je peljal v Zagreb zalogo piva, ni smel naprej. Dosedaj so veljala prevoznika dovolila za vso državo. Med Hrvaško banovino in Slovenijo ni menda še nobene carinske ali druge meje in je vsekakor čudno, da se je ta dogodek pripetil. Med tem pa vozijo hrvaški prevozniki v Slovenijo vsak dan ogromno blaga. Ogromne Tapredove prevozne avtomobile vidimo na vseh naših cestah. Vsekakor je treba ta slučaj preiskati ter vse potrebno urediti, da se našim prevoznikom ne bo delala krivica.

Clements Ripley:

KRIŽANA LJUBEZEN

Medtem ko je Huger izbiral med svojimi znanci sekundante, stopi izza Buckovega hrbta Ted in se postavi pred Bucka. »Za vse to ste, Ted, še mnogo premislili!« reče Buck z nasmehom, ko zagleda pred seboj Teda, misleč, da se mu ponuja za sekundanta.

»Buck, z njim bi se moral jaz biti! Julijo vzame za ženo moj brat. Njeno čast moram torej v imenu mojega brata jaz braniti!«

»Nič zato, dragi Ted! To je ravno tako tvoj moza zadeva in jaz se bom boril kot da se borite vi!« odgovori Buck in na lahko odrine Teda na stran. Medtem pride Huger in reče Tedu:

»Z Mr. Cantrellom bova še pred zoro pri hrastovem gozdu!« Očitvidno je mislil, da je Ted Buckov sekundant.

»In zakaj tako zgodaj? Boljše bi bilo ob 10 dopoldne. Zakaj bi, de Laurence, še v mraku tavalu do gozda?«

»Torej, Ted, pojdiva na zabavo. Kasno je že!« in oba prijatelja sta mirno odšla iz bara kot da se ni zgodilo nič važnega. Buck je vidno postal miren, ker je bil siguren svojega maščevanja. Vstrel njega pa je korakal Ted molče in zamišljeno in ko sta že prišla v bučno ulico pustnih šem, se še ni mogel prav

znajti v vsem tem, kar se je pravkar zgodilo.

Komaj eta Buck in Ted odšla iz bara, se je dvignil tudi general. Poslovil se je od svoje družbe in naglo odšel iz bara, ne da bi sploh pozdravil Hugerja in njegove znanke.

Umikajoč se maskam in veselemu svetu, ki je prenapolnil vse ulice, se je Buck spotoma ustavil v neki cvetličarni in kupil sebi in Tedu belega cvetja. Zataknil je vsakemu nekaj cvetk v gumbnico in rekl z nasmehom:

»Ted, to cvetje nama je potrebno za Miss Julijino zabavo!«

Ni tega še dobro izgovoril, ko se je pojavil pred njima general in nemirno zgrabil Buckovo roko. Buck ga je gledal popolnoma mirno in ga nedolžno vprašal:

»Hočete z nama?«

»Ne, imam svoj voz. Hotel sem vas samo opozoriti, da nikakor ne bi niti bi ne mogel dopustiti, da bi bila v to zadevo zapletena tudi Julija. Jaz sem njen ekbrnik in tega nikakor ne morem dopustiti!« Govoril je z neko vznemirjenostjo in zaskrbljenostjo, kar je običajen pojav pri ljudeh, ki se vzpenjajo po lestvici karijer in zato ljubosumno čuvajo čisto svojo ime in kar tudi imena svojih

najbližjih pred vsemi javnimi škandalali.

»Nisem elisal, da bi bil sploh kdo omenil ime Miss Julije!« je odgovoril Buck mirno, »toda vedno se hočem z njim biti, ker ga sovražim!«

»Ponoreli eta, Buck! Ali ne veste, da je imel že nečesto dvoboj in da se je iz vseh vrnil zdrav in zmagovalce?« je zaskrbljeno opomnil general.

»Vedno vendar ne more imeti enake sreče! Tudi ereča se čisto izneveri človeku, ko se tega najmanj nadeja! Zato bo morda moja glava zgorela, jaz pa zato ne bom njegove!« se je nasmehnil Buck brezskrbno, kot da je govor o kakšni malenkosti in ne o človeškem življenju.

»No, tedaj, pojdiva! Čas je!« je dodal in potegnil Teda, ki je vse čas stal, kot da od vsega tega ne razume ničesar. Vljudo se je priklonil generalu in se izgubil v Tedom v vrvežu mestnega karnevala. Še nekaj časa je general gledal za njima z neko zaskrbljenostjo, nazdaja pa je zmnigil z rameni in se vrnil v bar, da bi se poslovil od prijateljev.

Zabava v hiši Miss Julije.

Hiša Miss Julije Marden je bila podobna bolj elementarskemu dvorcu kot pa navadni hiši. Zidana je bila sredi dvorišča, daleč od ceste, v senci drevja in v vonju cvetja. Ker je bila na vseh straneh ograjena z visokim obzidjem, je bila s ceste komaj vidna. Težka železna vrata se vodila iz

od tu dalje v dvorec, ki je imel poleg stebelnih in razkoseno opremljenih sob tudi dvorano za sprejemanje in dvorano za zabavo.

Miss Julija je zgodaj ostala brez očeta in matere, podedovala pa je za njima lepo dediščino. Ostala je na skrbi svojih dobrodušni, a naivni tetki Belle in svojemu ekbrniku stricu Billu. Po svoji naravi je bila nagnjena k svobodnemu in nezbrdanemu obnašanju, kar pa ni žalilo potrebe dekliške stremeljivosti. Sovražila je vse konvencionalnosti svojega časa in svoje okolice in je zato s svojim vedenjem čisto zadala mnogo skrbi svoji tetki Belle kot tudi vestnemu ekbrniku, čisto prav po nepotrebnem. V takih okoliščinah je našla njena nezbrdana narava dovolj razmaha in Miss Julija se je zato razvijala nemoteno in zdravo.

Miss Julija, poznana tudi po neki svojstveni lepoti in živahnosti in po mehkelem pogledu, ki je svojstven modrim očem, je priredila domačo zabavo. Tu naj bi se tega dne zbral cvet mestnega plemstva in bogatašev. Počasi so začeli prihajati. Pri vratih so stali črnci, najzvestejši slugi tamkajšnjih bogatašev, in odpirali povabljenecm vrata. Tudi Buck in Ted sta bila že davno v dvorani za sprejemanje in se brezbrizno sprehajala med gosti, ki sta jih našla v dvorani, ko se je pred hišo ustavila kočija, v katero sta bila vprežena dva krasna vranca. Na kozlu je sedel močan črnc, na videz brez življenja, na posebnem sedežu zadaj kočije pa zopet drugi s prekrizanimi rokami. Komaj se je kočija ustavila, že je skočil

črnc s zadnjega sedeža. Z lahkim ekonom je bil pri desnih vratih kočije, jih odprl in se globoko priklonil. Iz kočije je stopila Miss Moll s svojo hčerko Stefanijo. Mrs. Moll je bila drobna, ujedljiva, malenkostna in zlohotna ženska, ki jo je neprestano razjedalo diakoopstvo in zavist do svoje okolice. Komaj eta stopili iz kočije, že se je zadržala na kočijažu.

»Zapelji v senco!«

»Da!« je odgovoril kočijaž brezizrazno in dvignil svoj trdi klobuk.

»Glej, da konja ne bosta etala na soncu!«

»Da!« je odvrnil črnc s isto brezizraznostjo in se spet pokril.

»Ostani na mestu!« je zakričala nervozna in zadirčna ženska, ko je črnc hotel zapeljati konja v senco.

»Da!«

A ti, ne odkrivaj klobuka in ne odpenjaj gumbov!« je naročila Mrs. Moll svoji hčerki, ko eta stopali v dvorec. Bila je nad vse starokopitna in konvencionalna. Vse, kar ni odgovarjalo njenemu načinu mišljenja in gledanja na ljudi in svet, jo je razburjalo oziroma se je vsaj tako delala. Veska taka malenkost ji je bila povde za glasno kritiko in ironične pripombe. Ko eta stopili v dvorano za sprejemanje, jima je prišla nasproti in juprejala teta Belle. Kmalu za tetko Belle eta stopila k njima tudi Buck in Ted.

»Kako eta krasna, Stefanija!« je vzkliknila Belle in jima šla skoro z razorostrimi rokami nasproti.

Od tu in tam

Trgovinski minister dr. Ivan Andres se je na povabilo madžarske vlade udeležil odprtega budimpeštanskega velesejma in je večeraj dopoldne prispel v madžarsko prestolnico. Na postaji ga je sprejel madžarski trgovinski minister dr. Varga. Popoldne je dr. Andres obiskal predsednika madžarske vlade in zun. ministra, nato pa je bil sprejet pri regentu Horthyju, ki mu je pri tej priložnosti izročil najvišje madžarsko odlikovanje. Popoldne je minister dr. Andres sprejel madžarske častnike in jim dal daljšo izjavo o nujnosti boljših trgovskih zvez med jugoslovanskim in madžarskim narodom. Posebej je poudaril, da je prav danes, niti čas primeren, da se poglubo odnosi med malimi nevturalnimi državami. — Številni obiski jugoslovanskih ministrov v Budimpešti imajo tudi svoj politični pomen. Jasno se kaže, da se med našo državo in Madžarsko počasi ureja vprašanje odnosov, ki so bili skoro dvajset let neurejeni. Nebo nad obema državama se je zjasnilo, čim so se Madžari odpovedali svojim neutemeljenim hrepenenjem in zahtevam po nekaterih delih naše države, ki so bili svoj čas pod tako imenovano krono sv. Stefana. Ureditev medsebojnega razmerja bo le v korist obeh držav.

Finančna samostojnost banovine Hrvatske je dobila spet novo izpolnitve. Ustanovljen je bil namreč državni finančni inšpektorat, ki bo opravljal vse posle, ki spadajo v delokrog države na ozemlju banovine Hrvatske. V ta namen je bila izdana tudi posebna uredba.

Umirjen ton, ki je začel prevladati iz vseh političnih razprav in polemik, je za dobre poznavalce razmer znakov, da se razmere v naši državi začnejo počasi urejati in normalizirati. Kakor so bili prej težki trenutki spride odpora hrvaškega naroda proti belgradskemu vladnemu sistemu, tako so se takoj po sprejetju sporazuma začeli razburjati na drugi strani ne le skrajneži, ki se niso mogli spriznati z novim etanjem, temveč so bili še bolj glasni ljudje iz opozicije, ki je prej stalno sklepala sporazume na vse strani za temeljito preureditev naše države. V teh opozicijskih skupinah je prevladal precej oster velebrski veter, obenem pa so voditelji pograbili za priliko, da bi si ojačili strankarske postavke z gesli, ki bi jih vrgli v svoji borbi proti okrnjenemu in nepopolnemu sporazumu. Ker se pa ti prvi računi niso izkazali za dobre, in ker se je položaj v svetu začel tako obračati, da je postalo za vsakega patriota jasno, da ne gre več igrati se z malimi stvarmi, je nastopil bolj pomirjen ton v govorih in v pisanju. Nasprotniki sporazuma so uvideli, da bo težko priti z glavo skozi zid, po drugi strani pa so se prepričali, da ljudstvo samo želi sporazum in končno red v državi, da more naša domovina mirno pogledati v očvi vsaki nevarnosti, ki bi prišla od zunaj. Take ugotovitve se boro v vseh časopisih. Povsod je videti zadovoljstvo, da se je razgost umaknila mirnemu presojanju danih možnosti in dejstev. Povsod se je utrdilo prepričanje, da je treba vzeti sporazum kot izhodišče za nadaljnje preurejanje države, nikakor pa ne gre vzeti sporazuma za tarčo strankarskih bojev.

Višje cene za živino zahteva kmetijska zbornica v Novem Sadu. Tam pravijo, da je imel kmet kaj malo dobička od povijanja cen v prodaji, čeprav ima mnogo večje stroške z gojenjem živine in z drugimi potrebščinami. Meso se je v vseh krajih močno podražilo, vendar se je pokazalo, da kmet še zdaleka ni bil deležen povijanja v tisti meri, kakor so ga bili deležni drugi obrtniki. Zato zahteva kmetijska zbornica, da se povijajo odkupne cene iz prve roke pri goveji živini za 3 do 4 din pri kilogramu, pri pitanih svinjah pa za 4 dinarje.

Med pomorščaki in lastniki ladij na našem Primorju nikakor ne more priti do sporazuma. Že dobra dva meseca se pogajajo za ureditev plačil in mezd, vendar pa postavljata obe strani take zahteve, da se vlečejo pogajanja v nedogled brez nade na uspeh. Pomorščaki so zahtevali, da se jim da 35% draginjska poklada na mezde, katere so dobili s kolektivno pogodbo. Lastniki ladij na to niso hoteli pristati. Mornarji so zahtevali potem za vsakega po 200 dinarjev mesečne doklade brez oziroma na položaj in sicer začeti od 1. februarja. Podjetniki pa so predlagali 150 dinarjev in začeti od 1. aprila. Ko so mornarji ponudbo odklonili, so se pogajanja prekinila. Spet bo morala oblast posredovati, kakor je to storila že večkrat.

Strasna nesreča se je dogodila v družini zbiraleca starega železja in smodnika v vasi Trbušnici pri Loznici. Cvetko Tripkovič je zbiral stare grane, ki so ostale še iz svetovne vojne, in iz njih jemal smodnik, katerega je potem prodajal dalje. Tako je nedavno nabral okrog 4 kg smodnika in ga dal ženi, da bi ga prodala. Žena ni našla kupa, pa je zato smodnik skrila doma. Toda njen mali sinček je razsretilo iztaknil, ga raztresel po kuhinji in nazadnje prižgal vžgalico. V hipu je nastala strasna eksplozija. Podrle so se stene in okna hiše. Strašen plamen je je zajel kmetovo ženo in dva mala otroka, ki so vsi dobili tako težke opekline, da so podlegli poškodbam.

Umetniško razstavo 17 madžarskih umetnikov je včeraj v Belgradu odprl prosvetni minister Boža Maksimović. Razstava ima svoj pomen kot izraz zblizovanja med našo državo in Madžarsko. Poročajo pa, da bodo prihodnji mesec jugoslovanski umetniki priredili reprezentativno razstavo v Budimpešti.

10 milijonov dinarjev bo dala novosadska občina za podporo poplavljenim v predmestjih Novoga Sada. Občina bo najela posojilo in ga bo potem dala delno kot podpore, delno pa kot brezobrestna posojila tistim, ki so jim bile porušene hiše, da si bodo postavili nove. Prav tako je občina kupila poplavljenca za deset dni živca.

Cena pšenice in koruzi je že začela padati. Čim so se cene dvignile, so vsi prekupčevalci v Vojvodini skrili zaloge in čakali na boljše cene. Ker se je na največji kupec Privilegirana izvozna družba umaknila s tržišča in ni hotela nič kupovati, so cene takoj padle. Čim pa se je to zgodilo, so pa trgovci začeli brž metati na trg večje količine žita iz bojazni, da cene ne bi še bolj padle. Tako je treba pričakovati, da se bo žito vendarle spet prodajalo za cene, ki bodo za siromašne sloje bolj dostopne.

Po štiridnevni preiskavi se je oblastem v Han Pijesku posreželo pojasniti dvakratni zločin, katerega smrtna žrtev je bil inž. Krajišnik, upravitelj tamkajšnje gozdne uprave, težko ranjena pa je bila neka učiteljica. Obvlasti so kmalu prijele dva kmeta, pravoslovne svetčnika in nekega hotelirja in jih osumile udeležbe pri zločinu. Kmalu nato pa so prijele nekega delavca, ki je priznal zločin, obenem pa je povedal, da ga je k zločinu nagovoril neko drug, ki mu je dal za to večjo vsoto denarja. Obvlasti so prijele tudi tega drugega soudeleženca, vendar pa je mož tajil, da bi z zločinom imel kake zveze. Kaže, da gre za navadno kriminalno dejanje in da ne gre za versko mržnjo, zavoljo katere naj bi se pravoslavci zarotili proti muslimanu Krajišniku. Zaradi nadaljnje preiskave pa obvlasti nečelo povedati imena zločinca in soudeleženca.

Danes predstava samo ob 16. uri!
(Večerni predstavi odpadeta zaradi koncerta)
Velefilm ljubezni iz dobe krvave francoske revolucije.
Kino Union tel. 22-21

ROBESPIERROV PADEC
10.000 igralcev in stativov je nad 3 leta delalo na realizaciji te filmske mojstrovine!

Kako je s cenami žitaric pri nas

Ljubljana, 26. aprila.
V naši državi vlada poseben režim glede pšenice. Če bi izvažali po cenah svetovnega trga, od katerih bi morali odbiti del prevoznih stroškov, bi bila cena pri nas izredno nizka. Poizkus, držati cene doma nad svetovnim trgom, izvažata pa po cenah svetovnega trga, je propadel z veliko izgubo za državno blagajno. Pozneje, za izvoz v kilingu v Nemčijo smo dosegli toliko povoljnije cene, da smo držali zadnja leta ceno deloma daleč nad višino svetovnega trga. Država opravlja intervencijo po Prizadu, ki je določil letošnjo ceno na 165 din. Letina pri nas je bila prilično dobra in se je cenila na 28,76 milij. q (povprečje 1935—1937 26,3 milij. q, l. 1938 30,3 milij. q). Ob začetku sezone je prišlo do velikega padca cen doma, in sicer daleč izpod določene intervencijske cene, ker Prizad ni mogel vseh ponudnih količin prevzeti, deloma zaradi pomanjkanja vagonov in šlepov, deloma ker ni imel tako razsežne nakupne mreže in ker je načelno nakupoval samo množine od 3 vagonov navzgor. Zlasti manjši producenti, ki so potrebovali takoj denar, so navali na trg.

Konec septembra je bila dosežena intervencijska cena deloma prekoračena, a sredi novembra je dosegla že 2000 din in šla na 220 din. Dne 30. marca je notirala približno 215 din.

Prizadeti so bili zlasti pasivni kraji

Dvig cen je neugodno odjeknil zlasti v pasivnih krajih, kjer velik del kmetov žito kupuje, oni, ki ga prodajajo, pa so ga prodali že zdavnaj po mnogo nižjih cenah. Zato je razumljivo, da so bile velike pritožbe zaradi Prizadove politike, ki ni nastopila, da bi regulirala cene tudi navzgor. Sličen primer, kot letos, smo doživeli tudi l. 1938. Nizke cene ob začetku kampanje, zapleti na Češkem pa so pobudili vse spekulativne instinkte veleposesnikov in trgovcev, ki so odgnali od trga žito in povzročili ogromen škok cen na 240, medtem ko bi bila izvozna pariteta morda 60 din.

Vzrok je, kakor rečeno, v tem, da je imel Prizad nalogo intervenirati samo navzgor, ne pa skrbeti tudi za stabilizacijo cen in ščititi tudi potrošnike, med katerimi je tudi velik del majhnih kmetov pasivnih krajev.

Prizad naj skrbi za ustalitev cen

Nasproti temu se zdaj postavlja energična zahteva, da prevzame Prizad tudi to nalogo, da skrbi za stabilizacijo cen, kakor odgovarja splošnim državnim interesom, ne pa da z izvoznimi viški razbremenjuje notranji trg na korist onih veleproizvajalcev, ki lahko s prodajo čakajo. Ta naloga Prizadova bo v veliki meri rešljiva z izgradnjo mreže silosov, da bo mogel držati primerne rezerve, s katerimi bo mogel nastopiti na trgu, poleg tega pa bo seveda svoje mreže nakupa in distribucije moral znatno razširiti; pri tem pa bodo morale sodelovati tudi druge organizacije kakor Direkcija za prehrano in zadružništvo v veliko večji meri kot do zdaj. Prizad je vse velike količine, ki jih je letos kupil, t. j. okoli 36.000 vagonov, deloma izvozil, deloma prodal vojni upravi, deloma Direkciji za prehrano, tako da nima nobene zaloge in ne more prav nič vplivati danes na trg. Kolišine so zaloge pri veleposesnikih, je popolnoma negotovo. Pri mlinskih se zdi, da večjih zalog ni.

S cenami pšenice se je Kmetijska zbornica že večkrat bavila; deloma, ker mora spraviti v sklad interese kmečkega stanu, katerega zastopa in katerega en del prodaja, drugi pa kupuje pšenico, deloma je morala zavzeti stališče do Prizadove politike. Do sedanje visoke cene je zavzela novosadska zbornica stališče — in z njo v skladu nekatere druge — da je ta dvig cene upravičen. Naša Kmetijska zbornica je sicer samo ob sebi umerno vedno za visoke cene kmetijskih pridelkov, biti pa morajo takrat, kadar kmet prodaja, ne pa takrat, kadar velik del kupuje in samo majhen del veleposesnikov in še to večinoma tuje narodnosti, zadržuje žito. — Kakor smo informirani, pripravlja vlada uredbu o intervenciji na trgu pšenice, s katero bo delno ugodeno zahtevi po spremembi določanje Prizadove politike na tem področju.

Koruze je v naši državi veliko

Drugi nič manj važen predmet pa je koruza. Po površini zavzema v naši državi celo večji prostor kot pšenica, po produkciji pa jo znatno prekaša, ki se giblje med 30—53 milij. kvintalov; povprečni pridelek na 1 ha je ca. 17 kvintalov.

Važno je poudariti, da za koruzo ne veljajo Prizadove intervencije, o katerih je bil govor zgoraj. Cena koruze se ravna, oziroma se je ravnila pred vojno, po cenah svetovnega trga, razen v kolikor smo izvažali v kilingu; vendar pa smo šli z njo tudi na neklirinski trg in je izvoz koruze celo izredno velike važnosti za naše devize, tako da velja pravilo, da je ob dobrem izvozu koruze zadosti deviz, če ni ob dobrem izvozu koruze zadosti deviz, če ni

Športne vesti

Položaj drugorazrednih klubov v ljubljanski skupini

V drugem razredu ljubljanske skupine igra šest klubov, ki so do sedaj odigrali vsak po osem tekem. Položaj drugorazrednih klubov po dosedaj odigranih tekmah izražen v tabeli je naslednji:

Grafika	8	7	0	1	19	7	14	točk
Korotan	8	5	0	3	24	12	10	točk
Moše	8	5	0	3	28	17	10	točk
Mladika	8	4	1	3	23	18	9	točk
Slavija	8	2	1	5	7	18	5	točk
Adrija	8	0	0	8	7	36	0	točk

Kakor je razvidno iz tabele, je Grafika siguren dokončen prvak drugega razreda v ljubljanski skupini. Le izredna smola ali nerodnost ji lahko odvzame prvo mesto. Za drugo mesto se z enakimi izgledi borijo Korotan, Mladika in Moše. Borba za drugo mesto bo tem bolj ogorčena zaradi tega, ker v smislu propozicij za novo prvenstvo tekmovalne, katere je pred nedavnim izdala Slovenska nogometna zveza, predeta v prvi razred dva prvoplasirana kluba iz drugega razreda. V drugi skupini sta še dva kola tekem in sicer: Grafika-Mladika, Moše-Slavija, Adrija-Korotan, Grafika-Korotan, Moše-Mladika in Slavija-Adrija.

izvoza koruze, pa silno pomanjkanje istih. (Izvoz 5 milij. kvintalov — pol milijarde din). Prav zaradi te zadnje okolnosti bi se država težko odločila za kako politiko cene, ki bi nas odvojila v tem oziru od svetovnega trga. Poleg tega pa je gojitev koruze zaradi večjega prinosna na ha vendarle tudi še ob dosedanjih cenah kolikor toliko rentabilno, zlasti ker se mora en del koruze po indirektni poti v izvozni praišev špeharjev tudi dobro vnovčiti.

Za koruzo je bila letina slaba

Letošnja letina je bila za koruzo izredno slaba, 36 milij. kvintalov ali za 22,3% manjša kot lani. Zaradi velikega izvoza pšenice, zaradi prav tako dobre konjunkturo izvoza prašičev, zaradi nakupovanja pšenice za rezerve s strani vojaštva in po uredbi o rezervi hrane, je zadobila koruza letos prav izreden pomen in njena cena je šla in gre še navzgor. Na drugi strani veliki prevozniki stroški onemogočajo, da bi mogli z uvozom inozemske prekomorske koruze vplivati na znižanje cene.

Sedanja izredno visoka cena je močno prizadela zlasti pasivne kraje, katere zadevajo seveda še visoki prevozniki stroški. Vprašanje brezplačnih ali polovičnih »uputnic« je nastalo naravnost pomembno socialno vprašanje za marsikatero občino.

Cena koruzi pa še vedno raste, zlasti zaradi povpraševanja iz pasivnih krajev, in država je napram temu skoraj brez moči. Tudi ne vemo, kakšne so dejanske zaloge. Predvideva se sicer popis zalog pri producentih, ki naj ugotovi stanje in da smernice nadaljnji politiki, nadalje pooblastilo Prizadu, da more kupiti večje količine koruze v inozemstvu, to je v Romuniji, omejitve izvoza svinj ter celo nakup koruze s strani Prizada za vse one, ki imajo »uputnice«.

Žitarice so poskočile v ceni

Iz gornjega sledi, da beležijo žitarice, ki so gotovo najvažnejši kmetijski pridelek, od začetka vojne znatno povečanje cen. Po indeksu Narodne banke so bile cene biljnih pridelkov septembra meseca 1939 37,5, dočim so februarja 1940 bile 97, to je 25,5 točk ali 32% višje. Toda to povečanje cen ni šlo niti najmanj v korist slovenskega kmeta, ampak veliko prej v njegovo škodo, in tudi v drugih predelih države samo v korist veleposesnika, ki je počakal s prodajo, in trgovcev, dočim je mali posestnik prodal po nizkih cenah začetkom sezone.

Tega dejstva ne smemo pozabiti, ako se govori iz druge strani o povečanju cen kmetijskih pridelkov in povečanju kupne moči kmeta.

Celjski motoristi so ustanovili svojo sekcijo pri Avtomobilskem klubu kraljevine Jugoslavije

V sredo, dne 24. aprila so imeli motoristi mesta Celje in celjskega okraja v dvorani hotela Evropa ustanovni občni zbor motosekcije. Motosekcija Celje je bila ustanovljena pod okriljem Avtomobilskega kluba kraljevine Jugoslavije, motosekcije Ljubljana s pododborom v Celju. Prisotnih je bilo ca. 40 članov. Najprej je član pripravljalnega odbora g. Brišček Janko pozdravil vse navzočne, zlasti pa zastopnika vojske g. kapetana Jovanoviča in zastopnika avtomobilskega kluba, posebej načelnika motosekcije g. inž. Struno in druge delegate A. K., ki so prišli pozdravit delo celjskih sportnikov.

Po uvodnih besedah zastopnikov je g. Brišček Janko prešel k dnevnemu redu. Tajnik motosekcije Ljubljana g. Vodopivec je prečital pravila kluba in pravilnik motosekcije. Oboje je bilo soglasno sprejeto in s tem ustanovitev sekcije potrjena. Sledile so volitve, kjer se je na predlog vodje ekspoziture Avtomobilskega kluba Ljubljana v Celju g. Premika izvolil odbor: načelnik g. Brišček Janko, podnačelnik Cokan Ludvik, tajnik I. Simenc Rudolf, tajnik II. Premik Franjo, blagajnik I. Gorjanc Josip, blagajnik II. Veber Vilibald, tehnični referent Hobacher Valter s pomočnikom Grdina Karlom. V častno razsodišče sta bila izvoljena gg. dr. Cerin in dr. Kozina, v ostali odbor pa gg. Mirnik Bogdan, Arčan Drago, Pečovnik Alfonz, Škerjanc Josip, Kočevar Franc, Veber Franc, Brebec Anton in Oblišar Hinko. Volitve so bile soglasno potrjene.

Ob desetih zvečer je načelnik g. Brišček zaključil občni zbor in se vsem zahvalil za obisk, posebej pa se je zahvalil ljubljancem.

Dokdaj veljajo stari kovanci

Stari kovanci po 50 din so bili zakonito plačilno sredstvo do 16. febr. 1940, zamenjavali se bodo pri Narodni banki in drž. fin. zavodih do 16. avgusta 1940; kovanci po 20 din do 30. aprila (31. oktobra 1940); kovanci po 2 din do 16. avg. 1940 (16. februarja 1941); kovanci po 1 din do 20. aprila 1940 (20. oktobra 1940); kovanci po 50 par do 16. avgusta 1940 (16. februarja 1941). Teža starega kovanca po 10 din 7 gramov, vsebina srebra v tisočinkah 500/1000, čistega srebra vsebuje kovance 3 1/2 grama, kovance za 20 din 14 gramov (500/1000), čistega srebra 7 gramov, kovance za 50 din 22 gramov (750/1000), čistega srebra 16 1/2 gr.

Razbojniški napad pri belem dnevu

Sv. Lenart pri Vel. Nedelji, 24. aprila.
Včeraj je bil v Ptujju živinski in kramarski sejem, na katerega je hodil tudi 30letni Ozmec Viktor iz Osluševca, Popoldne, ko je opravil v Ptujju svoje posle, se je v družbi več drugih ljudi vračal s kolešom proti domu. Z njim se je peljal na koleš tudi Horvat Franc iz Plavcarovca. Ozmec in ta Horvat pa sta že od lanske jeseni imela neke račune, za katere je dobil Horvat 6 mesecev zapora, ker je z repetinko na Ozmeca streljal, vendar ga k sreči ni zadel. Sedaj se je hotel Horvat maščevati. Ko sta se pripeljala do vasi Borovci in je Ozmec za trenutek stopil s koleša, ga je Horvat napadel z odprtim nožem. Ozmec je še pravočasno opazil ter se je umaknil, vendar prepozno. Dobil je hude poškodbe v laket leve roke. Le z begom si je rešil življenje, ker sicer bi ga Horvat ubil. V sosednji vasi so Ozmeca obvezali.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Tempe- ratura v C°	Relativna vlažnost v %	Oblakost od 0-10	Veter (amer. jakost)	Pada- vine m/m	Vrsta
Ljubljana	761.3	19.2	11.4	86	10	0	2.5 dež
Maribor	760.4	19.7	9.0	80	10	0	—
Zagreb	759.7	23.0	9.0	70	10	0	—
Belgrad	760.7	25.0	14.0	50	5	SEa	—
Sarajevo	762.1	21.0	9.0	60	10	0	—
Vis	762.7	15.0	11.0	90	10	ESEa	—
Split	761.6	17.0	16.0	60	6	NEa	—
Kumbor	762.4	22.0	15.0	70	6	Ea	—
Rab	761.4	18.0	13.0	90	10	SEa	—
Duverniki	761.4	21.0	16.0	50	10	SEa	—

Vremenska napoved: Nestanovitno vreme, deževalo bo v presledkih.

Koledar

Danes, petek, 26. aprila: Klet, Marcelin.
Sobota, 27. aprila: Cita, Peregrin.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10; mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljal v soboto od 8 zvečer do ponedeljka do 8 zjutraj mestni višji zdravnik dr. Ciber Fran, Srbska ulica št. 7/1, telefon št. 86-41.

»S poti po Norveški« je naslov predavanju, ki ga priredi Prirodoslovno društvo v Ljubljani v torek 30. aprila ob 18.15 v predavalnici mineraloškega inštituta na univerzi. Predaval bo gospod akad. slikar Božidar Jakac. Predavanje bodo pojasnjevale skioptične slike.

Združenje bivših mornarjev obvešča svoje članstvo, da bo občni zbor dne 29. t. m. ob 20 pri »Sestici«.

Majniški izlet Slovenskega planinskega društva se vrši na praznik vsebohoda v četrtak, dne 2. maja in sicer na Kravace. Odhod iz Ljubljane z avtobusom ob 6 zjutraj izpred evangelijske cerkve. Prihod v vas Grad pri Cerkljah ob 7 ter takoj nadaljevanje poti proti domu na Kravacu, kamor pripejo izletniki najkasneje ob 10.30. Popoldne manjši izleti na Kravacu. Ob 19. uri povratek z avtobusom iz vasi Grad ter prihod v Ljubljano ob 20. Prve dni maja bo na Kravacu prvo spomladansko cvetje. Razgled s Kravaca je edinstven. Planinci, prijavite se za izlet nemudoma v pisarni S. P. D., Ljubljana, Aleksandrova cesta 4-1.

Rezervne oficirje obveščamo, da iz tehničnih razlogov ne bo kongresa Združenja 12. maja v Ljubljani, kakor je bilo že objavljeno, temveč 19. maja 1940 v Belgradu. Podrobnosti bodo pravočasno objavljene. — Pododbor Združenja rezervnih oficirjev v Ljubljani.

Poziv! Uprava policije v Ljubljani ponovno poziva vse one, ki so zaprosili leta 1939 za zamenjavo poslovnih (delavskih) knjižic, da jih v lastnem interesu takoj dvignejo pri upravi policije v sobi št. 2-a, pritličje.

Igriška ulica bo zaprta za vozni promet, od Erjavčeve ceste do Gregorčičeve ulice v ponedeljek 29. aprila in še kakih 14 dni, ker bodo uredili vozniško po načinu penetracije z uporabo cestnega katrana, ki ga je izdelala mestna plinarna v svojem novem oddelku za izdelovanje takega katrana v Mostah.

Ureditve Gajevе ulice še ni popolna, ker so lani pripravili makadam, sedaj je pa mestna občina že razpisala tudi napravo valjanega asfaltnega tlaka z uporabo bitumena »Shelmac« ter betonske obcestne kadunje od Tyrševe ceste do Gledališke ulice. Ta lepa in široka ulica v središču mesta bo torej tako utrjena kakor lirska ulica.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA — začetek ob 8 zvečer:

Petek, 26. aprila: Zaprt.
Sobota, 27. aprila: »Partija šaha«. Red A.
Nedelja, 28. aprila: »Asmodej. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.
Ponedeljek, 29. aprila: Zaprt.

OPERA — začetek ob 8 zvečer:

Petek, 26. aprila: zaprt (generalka).
Sobota, 27. aprila: »Modra roža«. Opereta. Premijera. Premijerki abonma.
Nedelja, 28. aprila: »Modra roža«. Izven.

Repertoar Narodnega gledališča v Mariboru

Petek, 26. aprila. Zaprt.
Sobota, 27. aprila ob 20: »Ana Christie«. Red B.
Nedeljo, 28. aprila ob 15: »Gejša«. Znižane cene.
Ob 20: »Konto X«. Znižane cene zadnjič.

Celjsko gledališče

Gostovanje mariborskega Narodnega gledališča v nedeljo, dne 5. maja ob 3 popoldne z opereto »Cigan baron«; zvečer ob 8 opereta Celjana Gorinška: »Vse za šalo«. Vstopnice dobite v predprodaji v Slomškovi knjigarni.

Nocoj bo pel tudi Akademski pevski zbor

Vedno pred razprodano dvorano je še doslej pel Akademski pevski zbor in sramota bi bila, če bi ne bil razprodan veliki dobrodelni koncert za mestne reveže, ki bo drevi v veliki dvorani hotela Union, pokazal vso višino slovenske glasbe in tudi vso globino socialnega čuta Ljubljane do manj premožnih slojev. Z lovorjem ovenčani Akademski pevski zbor je pa nameraval občinstvo posebno presenetiti s spremembo sporeda, kljub temu pa lahko izdamo, da bo zapel tiste tri pesmi, ki je z njimi na svoji turneji po glavnih mestih naše države pravkar žel največje uspehe. Namesto Sachsovega »Vzdih« in Michlova »Atila in ribič« nam APZ pod vodstvom Franceta Marolta zapoje Maškove »Mlatiče«, Devovo »Flosarsko« in staroslavno »Hercegovsko«. Da ne bi nihče mislil te krasote, opozarjamo, da bo začetek koncerta točno ob 20. Za ta reprezentativni koncert slovenske glasbe s sodelovanjem predstavnikov Glasbene akademije kot solistov, APZ, Ljubljanske filharmonije, pevskega zbora Glasbene Matice in Slovenskega vokalnega kvinteta, je še vedno nekaj vstopnic, ki jih do 18. dobite v knjigarni Glasbene Matice, od 19.30 dalje pa pred koncertno dvorano pri blagajni, ki bo sprejemala tudi preplačila, saj je prirediteljica Glasbena Matica namenila ves dohodek koncerta za zimsko pomoč ljubljanskim revežem.

Vojna na Norveškem

Vojna zgodovina se ni videla podobnih operacij na daljavo, kakor so bile zdaj na Norveškem. Tako hiter je bil prevoz napadalnih čet, tako nagla in dovršena izvedba. Vendar bodo Nemci naleteli na velike težave.

Nemci so vedeli za važnost in težave teh pohodov. V prvi vrsti opravljajo to kopenske čete navidezno drugorazredno vlogo. Njihova vloga pa pridobiva na važnosti že konec prvega dne in raste nato vse naslednje dni. Glavno vlogo pa sta pri tem igrali vendarle vojna mornarica in zračne sile. Poveljnik kopenske vojske je pehotni general von Falkenhorst, vojno mornarico pa vodi sam general-admiral Saalwaechter, kateremu je dodeljen admiral Karls. Saalwaechter vodi vse operacije, Karls pa zapoveduje vojnim pomorskim silam na vsej črti. Zračnemu vojnemu brodogradu zapoveduje in ga vodi generalleutnant Geisler. Po nemških vesteh imajo Nemci v svojih rokah vsa važna norveška pristanišča, tudi ona na južni obali in važen zaliv z Oslom, nadalje pristanišča in trdnjave ob obali Norveške vse od Stavangerja, Trondhjemja, Bergena pa do Narvika. Vsa ta pristanišča so bila zavzeta s takozvanim preplahom. Zdi se, da so Nemci zavlekli v te luke tudi težke topove, da so na hitro položili mine, prevzeli in svoje roke norveške obalne topove in jih pripravili za svojo uporabo. V posameznih lukah so za prvi čas postavili posadke do dva tisoč ljudi.

V notranjosti so po svojih poročilih zavzeli Nemci Hamar in napredovali dalje na sever do Elveruma. Zadnja poročila javljajo, da se Norvežani borijo, zlasti male pomorske vojske sile da so v borbi z nemško vojno mornarico, in da so Norvežani napravili Nemcem velike izgube. Položaj je v drugi fazi, v znaku velike bitke, na kopnem, na morju in v zraku. Ta drugi del bo tudi odločil o izidu teh operacij.

Nemci so podvzeli te akcije prav na mestu, kjer jim preti največji udarec. Morali so računati s tem, da bodo na obalah Norveške v Severnem morju naleteli za časa svojih vojnih preplahov ali pa kasneje, na veliko angleško vojno mornarico in na njene zračne sile. Vendar so Nemci te operacije izvedli. Na zapadni obali Norveške bo odločilna bitka na morju in v zraku in ta bitka ne bo samo odločilna uspeha za celo nemško podjetje, temveč bo važna tudi v moralnem in v vojaškem pogledu za nadaljnji potek celotne vojne. Neuspeh na eni ali na drugi strani bo težil premaganca. Nemčija je morala vedeti, kakšne težave bodo spremljale njeno podjetje.

Tisti, ki so izdelali ta operativni načrt, so morali predvideti vse do najmanjših podrobnosti. Morali so vedeti, da pri operacijah na Norveškem ne bodo vojski imeli zveze z Nemčijo po kopnem. Zato je bil prvi korak, da so zaprli Skagerak s minami in zvezali vse važne točke na južni norveški obali, da so zaprli Kattegat in utrdili zračne baze na danski zemlji. Zato so nastopile za obrambo vse močne nemške vojske sile, ki imajo nalog, da nadzirajo Skagerak in Kattegat in da se branijo pred podmornicami, ki bi hotele preprečiti znatne transportne dobave.

Ali so nemški računi realni? Ali odgovarjajo resničnemu stanju obeh sil? Najmanjša napaka v tem računu bi bila usodna za vse podjetje.

Res je, da so nemški zrakoplovi, transportni aeroplani tipa »Junkers 58«, ki so v Spaniji prevajali marokanske čete, tudi zdaj igrali važno vlogo in jo bodo opravljali še nadalje s prevozom materiala in s preskrbo vsake sorte. Če se hočejo uspešno bojevati, potem mora kontingent vojaštva doseči tudi pet do šest divizij, katere mora potem vsak dan še večati, tako da jih bodo končno imeli vsaj osem.

Skagerak je največje važnosti za obstanek nemških čet na Norveškem. Ali so resnične vesti, da so se skozi Skagerak prebile angleške vojske enice in da so se že usidrale pred Oslom? Vesti javljajo, da so Angleži v Kattegatu. To pa so lahko izvedle samo njihove podmornice, saj bi bil pravi čudež, če bi se bile velike angleške vojske enote prebile skozi gosti minski pas v tem delu ožine.

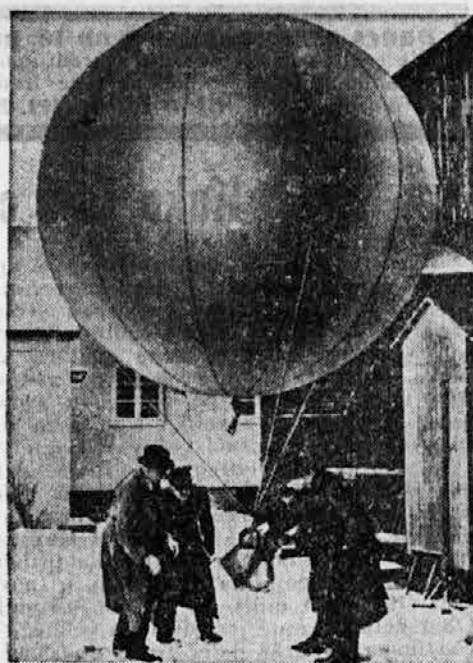
Brez dvoma so današnje operacije edinstvene, zvezane so z največjimi težavami in nemško vojaško vodstvo ima polne roke dela. Popol uspeh teh akcij bi neverjetno dvignil vojaški ugled Nemčije, neuspeh pa bi seveda pomenil velik polom.

Vendar besne v norveških vodah še vedno hude borbe in bodo besnele vse dotlej, dokler se ne bo odločilo, katera stran je dosegla uspeh in katera pogorela. Tretja stvar je dalje to, da bodo Nemci v slučaju uspeha morali zavarovati in utrditi zavzeta pristanišča in zaledje ter tudi do kraja urediti razmerje z Norveško. Nemirna in uporniška Norveška bi se vedno vztrajno bila z nemškimi četami, ki bi se morale v notranjosti in na obalah boriti povrhu še z zelo močnim nasprotnikom, z Anglijo, z njeno močno vojno mornarico, z njenim bogatim materialom. Nemci bodo dalje morali na vsak način tudi urediti odnose s Švedsko. Oborožena in mobilizirana Švedska bi stalno ovirala Nemce, če se ne bi sporazumeli v političnem oziru.

Druga faza še ni končana, vojna poročila govore o velikih nemških izgubah na morju, tako pri vojnem kakor pri transportnem brodogradu, govore pa tudi o velikih angleških izgubah. Težko je presoditi, kako bo končala druga faza. Prva je uspešna, v drugi se borita obe stranki za odločitev, ki bo imela pomen za nadaljnji razvoj vse vojne. (š.)

2 km dolga zlata žila v Spaniji

Španska vlada je dala preiskati gorovje Gata pri Cáceres, ker je bilo nekaj znamenj, ki so kazala, da je gorovje zelo bogato na rudninah. Strokovnjak, kateremu so poverili to delo, je te dni oddal svoje poročilo, v katerem pravi, da je v gorovju toliko zlata, da bi se izplačalo industrijsko izrabljanje. V kremenjaku je našel 3 m široko zlato žilo, ki ji je doslej ugotovili dolžino do 2 km! V dveh potokih, ki v podzemskem toku tečeta preko te zlato žile, so našli čista zlata zrnca.

Posebne balone za metanje letakov na Nemčijo so izumili Angleži. Baloni so napolnjeni z vodikom in oskrbljeni s posebno zažigalno pripravo, ki po določenem času prežge vezi letakov, da padejo na tla, potem pa se vname še balon.

Moškim gre boljše kakor ženskam

Če imate denar, ne vlagajte ga v trgovino z drobnarijo! Zakaj ne? Zato, ker so zadnje statistike pokazale, da ženske v tej stroki izhajajo slabo. Toda to ni pri nas, ampak v Angliji. Moški se v trgovini z iglami, zaponkami, raznimi kožicami, blagom za obleke in podobno kramarijo mnogo bolj obnesejo, kakor ženske. Leta 1918 je devet in devetdeset Angležinj bankrotiralo in so izgubile skupno okrog dvajset milijonov dinarjev. Poročevalec angleškega lista »Daily Express« je to stvar raziskoval in prišel do zaključka, da je trideset tisoč malih trgovin s trakovi, mrežicami za lase, zavesami in podobnim v rokah moških. Zakaj? Neki tak trgovec je takole povedal:

Ženske, ki čutijo kaj pod palcem, se vržejo v ta posel z upanjem, da jim bo šel dobro od rok zato, ker so ženske. Toda na primer trgovina z zavesami je zelo zamotan posel. Treba je znati kupiti, vedeti, kam jo bo mahnila moda, poznati denarne posle in polno drugih važnih reči. Ženske pa se navadno zadovoljijo s tem, da se vsedejo za prodajalno mizo in čakajo na stranke. Preden moški odpre trgovino, še povpraša to in ono, ženska pa butne naravnost v trgovino. Ženska je najbolj pripravna za šivanje.

Tako je povedal ta trgovec, ki ni bil hgovce kako vluđen. Morda njegove besede dišijo tudi po zavistni konkurenci. Po drugi plati je pa tudi res, da ima skoraj vsak večji trgovec kak žensko, ki mu pomaga pri trgovini. Tako imajo vsi angleški veletrgovci za nakupovanje suknja ženske, ki trditve zavistnega trgovca vsaj nekoliko postavljajo na laž.

Kratkovidni postajamo

Statistike kažejo, da ljudje od dne do dne postajajo kratkovidnejši in si morajo vedno bolj pomagati z očali. Tako nosi v Združenih državah več kakor 45 milijonov ljudi očala — kar je vsekakor lepa številka. Na Japonskem je kratkovidežev okoli 20 milijonov, v Nemčiji pa kakih 18 ali pa še kaj več. Na splošno se opaža, da je odstotek kratkovidežev manjši v deželah, kjer prebiva romansko prebivalstvo, dočim je drugod ta odstotek precej večji. Posebno nagajanje do kratkovidnosti kažejo Germani — zlasti Nemci — in pa Japonci. Znanstveniki še niso našli razloga, kaj je temu prav za prav vzrok. Eni pravijo, da povzroča to kratkovidnost posebni ustroj očesa, drugi pa zopet trdijo, da je temu krivo moderno življenje. To zadnje menda ne bo držalo, ker moderno danes živijo vsi.

Toda naj bo temu tako ali tako, po drugi strani pa ima tudi ta kratkovidnost svojo dobro stran. Pravijo, da so kratkovidni ljudje za dela, ki zahtevajo večje natančnosti in točnosti mnogo bolj pripravi in spretni kakor pa drugi, ki vidijo normalno. (d.)

On tudi. Trgovec Jeraj je prejel od fin. kontrole sledeči dopis: »Pogrešamo dohodeke vaše žene... Jeraj vname v roke pero in pripiše: »Jaz tudi!« — in vrne dopis.

Drobne

Prvo operacijo slepiča je izvršil leta 1889 hamburški profesor dr. Herman Krunemell.

Čuden klub. Po svetu imajo pa res vse močje in nemogoče stvari. Tako imajo v Londonu »klub nerodnežev«, ki je nedavno slavil peldesetletnico svojega obstoja. Ob tej priliki pa so sprejeli mnogo novih članov »vitezov legije nerode«. Vsak pa je moral pred slavnostjo povedati kako »nerodno zgodbo«, ki jo je v resnici doživel in ni bila zlagana. To pa zato, ker nočejo, da bi trpel na ugledu nek drug klub in je delokrog njegovih članov omejen izključno na to, kdo se zna bolj debelo zlagati. To je klub lažnivcev.

Povprečen letni zaslužek Američanov. V glavnem uradu socialne starostne zavarovalnice so nedavno izračunali, da znaša povprečna letna plača teh zavarovancev 890 dolarjev. (1 dolar = 55 dinarjev).

Nevaraden boj v morju. Nevaren dogodek je doživel 29-letni potapljač Fassi, ki je opravljal svoje delo v pristanišču Savone. Spustili so ga v globino 15 m in stopal je po skalnem morskem dnu, kar ga je velika jegulja nenadoma zgrabila z zobmi za roko. Zival se je zagrizla v roko z vso močjo, ostala pa je s truplom v svoji kotlini, tako da ji potapljač z bodalom ni mogel do živca. Nastal je hud boj med človekom in ribo in šele po daljšem času je Fassiju uspelo, da je jeguljo potegnil iz votline ter jo z bodalom usmrtil. Nato so ga potegnili na površino. Roko je imel tako hudo oklano, da je moral v bolnišnico.

Program radio Ljubljana

Petek, 26. aprila: 7. jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11. Sol. ura: Čebelič Mija in Pija: razgovor dveh čebelic (Stanka Fužina in Dragica Radošček) — 12. Iz naše glasbe (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13. Napovedi — 13.02 Opold. koncert Radij. orkestra — 14. Poročila — 14.10 Poročila in navodila za izletnike — 18. Ženska ura: Vzgojna posvetovalnica (Vida Peršuh) — 18.20 Citraške točke (plošče) — 18.40 Francoščina (dr. St. Leben) — 19. Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Samostan Hilendar (prof. Toma Burkovč. Bgd) — 19.40 Objave — 19.50 Turizem — naša življenjska potreba (Gojko Pippenbacher) — 20. Rezervirano za prenos — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Koncert Radij. orkestra.

Drugi programi

Petek, 26. aprila: Belgrad-Zagreb: 20.40 Konc. duhovne gl. — Bratislava: 21. J. Cikler: Pomladna simfonija — Praga: 18. Prizori iz slavnih dram — Bernünster: 19. Vesela operna gl. — Budimpešta: 20.25 Ork. konc. 22.10 Zab. gl. — Francoske postaje: 23.15 Napevi — Angleške postaje: 20.20 Lahka gl. — Trst-Milan: 17.15 Čelistični konc. — 21. Lažja simf. gl. — Rim-Bari: 21. Pietri: »Maristella«, opera — Florenca: 21.30 Ork. konc. — Sottens: 19.15 Pisan spored.

Takole so se izkrevali Nemci na Norveškem s »trgovskih« ladij, ki so polne vojaštva čakale več tednov po raznih pristaniščih na zapoved za izkrcanje.

20

V navadnem življenju sta bila oba izborna častnikarja in sta razumela svoj posel, ki je bil v tem, da sta iz naših poročil izpraskala taka obvestila, ki bi lahko koristila sovražniku, ali pa bi preveč slabila razpoloženje v domovini.

V teh mejah je bila vojaška cenzura na ameriškem bojišču dosti velikopoteznejša kakor cenzura zaveznikov. V področju ameriških vojsk so imeli poročevalci vso svobodo za gibanje. Ni bilo nič spremenljivih častnikov, ki bi jim omejevali prihajanje in odhajanje.

Vojno ministrstvo nam je dajalo vozove in voznike, katerim je United Press plačevala dnevno po 10 dolarjev. Vojska je za ta posel določevala spretno voznike, pogosto stare dirkatke.

Meaux smo ponavadi zapustili okoli 6 jutraj, ko smo zajtrkovali po francosko kavo in kruhke. Posodo za kuhanje smo imeli s seboj v avtomobilu. Če nas niso povabili na kosilo v kako častniško jedilnico, smo šli v prvo točilnico na bojišču in jedli z vojniki.

Naš čilj je bil ponavadi glavni stan armade ali pa armadnega zbora. Sem so prihajala poročila različnih divizijskih poveljstev, ki so nam dajala namige, kje je, ali kje bo najbolj živo.

Glavni stan zbornih poveljstev je bil po navadi dovolj daleč za bojiščem, da ga strelji niso dosegli. Pogosto smo v zbornem poveljstvu dobili zadostne splošne podatke za urodno sporočilo, če se je začela kakva bitka znatnejše važnosti.

Po podatkih, ki smo jih dobili tam, smo si potem izbrali dve ali tri divizije v tistem odseku, kjer je bilo najbolj živahno. Divizijska poveljstva so bila dva ali tri milje za bojiščem in jih je bilo

pogosto težko najti. Ležala so skrita v zavetiščih, v kletih podrtih hiš, zavarovanih z vrečami peska, ali pa v zapuščenih podzemskih kamnolomih.

Pri divizijskih poveljstvih smo po navadi dobili vsa poročila, ki so se nanašala na njihov del fronte in ki smo jih potrebovali za liste. Divizijska poveljstva so bila v stalni telefonski zvezi s poveljstvi polkov na bojišču, razen, kadar so granate pretrgale žice, ki so tolkle po tleh. Zdaj pa zdaj so prihajali sli s sporočili, če so bile telefonske žice pretrgane. Po njih smo zvedeli olepševalne in barvite podrobnosti za poročila.

Imeli smo dovoljenje, da smo si telefonirali s častniki v strelskih jarkih. Poveljujoči generali so nam razlagali položaj po svojih zemljevidih in nam pogosto dovolili, da smo prebrali njihova poročila. Obiski na bojišču ponavadi niso bili niti potrebni, niti pametni.

Veljali so veliko časa, ker je človek moral več mil daleč hoditi po zveznih jarkih. Razen tega pa je popisovanje fronte spadalo že med stare čenče. Le včasih so dopisniki prebili noč v strelskem jarku zaradi kakega posebnega poročila.

Toda dopisniki družbe Press Association so skrbeli za veliko sto listov. Njihova poveljavna dolžnost je bila zvedeti, kaj se dogaja in poročila spraviti v zaledje do brzojavnih žic. To je nudilo malo možnosti, da bi človek videl kaj posebnega.

Naši uredniki so nam zabijevali, da naj se spuščamo v nevarnost samo tedaj, kadar je brezpogojno potrebno. Ray W. Howard, tedanji predsednik United Pressa, mi je dejal:

»Mrtvi dopisnik je za nič.«

Toda vseeno je bilo nevarnosti za naš še dokaj. Floyd Gibbons je izgubil oko in so ga strojnice večkrat ranile. Drobce šrapnela je zadel voz, v katerem se je peljal George Selders in več drugih dopisnikov. Ko je Wilburg Forreer spal neko noč v votlini na bojišču pri Soissonsu, je nekaj metrov od njega udarila v vhod granata ter ubila in ranila veliko nemških ujetnikov in njihovih ameriških varuhov, ki so spali tam. Eksplozija je ugasnila luč v votlini. Ko so se oblaki razbitega kamenja razpršili, so ljudje mislili, da je plin in so v strahu lazili po temi, da bi si nadeli plinske maske.

Edwin L. James od »Newyork Timesa« se je z več drugimi poročevalci, med katerimi sem bil tudi jaz, vozil čez zaplinitenega ozemlja. Ko smo se peljali nekaj milj za fronto po strmem griču navzgor, ko se plinske granate razstreljale poleg nas, Vpili smo vozniku, naj pelje skozi, ker smo vozili prehitro, da bi se mogli ustaviti. Naše plinske maske, ki smo jih po vojnem povelju morali imeti, so

ležale na dnu voza v kupu jedilnega orodja, fotografskih aparatov in drugih reči. Vsi smo se sklonili ponje, pa jih nismo v razburjenju mogli izbrskati. Samo James na prednjem sedišču se je posrečilo, da si je svojo nataknil. Jaz sem zaprl oči in držal dih, da bi me bilo kmalu razneslo. V malo sekundah smo bili skozi, ne da bi nam bilo kaj.

Po vojni zapovedi smo dopisniki nosili častniško uniformo brez znamenja na ovratniku in brez sabelj. Zapovedano nam je bilo, da moramo odzdravljati, ne pa sami pozdravljati. Na rokavu smo nosili zeleno pločevinasto prevezo z veliko črko C. Naša obleka, dolžnost in pravice so bile določene v splošnih navodilih, toda po vsem videzu nekateri častniki niso vedeli kako in kaj. To je dajalo povoda za nesporazumljenja pri pozdravljanju.

Nekoč sem se pogovarjal z več prostovoljci, ko je prišel mimo neki podpolkovnik. Prostovoljci so ga strumno pozdravili, jaz pa ne. Podpolkovnik se je na kratko obrnil in zarjovel name:

»Zakaj me ne pozdravite?«

Odvnil sem mu:

»Jaz sem poročevalec in mi ni treba pozdravljati vas.«

Podpolkovnik je jezno zavpil:

»Za Boga, v častniški uniformi ste in me morate pozdravljati!«

Jaz sem dejal:

»Če bi poznali določila bi vedeli, da dopisniku ni treba pozdravljati prvega, temveč da mora samo odzdraviti.«

»Za zlodja, tak pozdravite me!«

Vzravnal se je in me uradno pozdravil, pozdravil sem tudi jaz, potem je trdo odkoratil.

Dva vojaka sta mi rekla, da jima nič od začetka vojne ni prišlo pravilo take zabave kakor ta zgodba. Podpolkovnik je bil znan po svoji strogosti.

Od vseh dopisnikov na ameriškem bojišču je Fred S. Fergusson, vrhovni poročevalski voditelj Associated Pressa, kateremu je bilo podeljeno osebje vojnih dopisnikov United Pressa, dosegel največji rekord v »bombah«.

V noči 25. februarja 1918 je prenočeval v vojni bolnišnici tik za bojiščem, namesto da bi se bil vrnil v tiskovni glavni stan kakor drugi dopisniki. Zgodaj zjutraj so Nemci začeli s prvim plinskim napadom na Amerikance. Fergusson si je zapisoval podrobnosti strahovitih prizorov, ki so nastali, planil do Neufchateauja in brzojavil zgodbo.